

vyrovnáva passívne podniky, kryje verejné potreby a investície. Potom možno pre prípad potreby prevádzať akumuláciu kapitálovú: inflačne, Inflácia znamená vlastne vydávanie obeživa zeme do takej výšky, že peňažná hodnota statkov a služieb ponúkaná na predaj vzrásta rýchlejšie ako celá kvantita týchto statkov a služieb. Infláciou sa snížia dôchody a tým aj spotreba obyvateľstva a umožňuje sa zvýšené budovanie statkov pevného kapitálu než by to hospodárske podmienky a hlavne spotrebitelia dovolovali. Tak Rusko v značnej miere financovalo svoju priemyslovú výstavbu; inflačne.⁴⁾⁵⁾ Toto financovanie sa dialo nad možnosti, ktoré by dobrovoľné, korporáčnne úspory a stav prítomnej potreby dovolovali. Obyčajne dochádza k inflácii, keď sa spotrebuje viac než sa vyrába. Ale tendencia k akumulácii väčšej než dovoľuje hospodárstvo zeme vedie tiež k podobným výsledkom. Inflačná metóda kapitálovej akumulácie má spodnú neprekročiteľnú medzu v substistenčnom minime obyvateľstva a v jeho trpezlivosti znášať biedu, rešp. v psychickom stave v akom sa na pr. nachádzalo obyvateľstvo ruské. Dnešný živejší vývoj politický v Rusku je čiastočne aj prejavom hlásiacich sa nárokov obyvateľstva na ovocie doterajšieho odriekania a strádania. S nadšením, beznáročnosťou a neslobodou nemožno trvale počítať. Rusko skutočne aj infláciou financovalo svoje obidve päťročky, lebo mzdy a výroba pevných kapitálových statkov stúpila niekoľkonásobne, kým výroba spotrebných statkov nestúpila ani dvojnásobne. T. zn., že zvýšené nominálne mzdy sa pomerne reálne znehodnotily.

Súčasnne môže kolektívizmus akumulovať kapitál tým, že rozširuje jedno výrobné odvetvie na úkor druhého pomocou nízko ustanovených cien. Tak Rusko financovalo priemysel aj tým, že nízko držalo ceny zemedelských výrobkov, aby snížilo jednak poptávku zemedelcov po priemyslových výrobkoch a jednak, aby mohlo držať nízko mzdy priemyslových robotníkov a tým zvýšene a rýchlejšie akumulovať t. j. rozširovať a budovať svoju priemyslovú základnu.

Najvhodnejšie je spojiť dobrovoľné sporenie s korporáčnym.

Dr. R. Briška.

Zprávy.

Díky a sľib. *Za veškeru pohotovost, rychlost a krajní obětavost zaslouží si v těchto dnech tisíce našich spoluobčanů nás všech díky. My právníci, kterým je přední povinností státi k vlastnímu státu co nejbliže, oceňujeme tuto odevzdanou práci a výkon, který udivil celý svět, všech těch, jménem nám neznámých, vojínů, policistů, četníků, železničářů, pošťáků, našich kolegů úředníků, i těch dobrovolců, kteří dovedli bleskově zasáhnout a leckde v necelé hodině vykonat to, co by jindy trvalo dny neb i týdny. Zasloužili se dobře o republiku.*

Ale vojáci — a těmi jsme ve službě své republiky my všichni — ví, že vyhrát jednu bitvu neznamená vyhrát celý boj. Slibme si, že ještě těsněji srazíme své řady! Slibme si, že nadejde-li ta chvíle, pak tak, jak to řekl autor Vojny a míru, neodevzdáme

⁴⁾ »Russian Economic Development since the Revolution« by Maurice Herbert Dobb, London 1928, P. 327.

⁵⁾ Barbara Wootonová: S plánem či bez plánu? Praha 1936. Pag. 196—204.

svému soupeři rytířsky svůj kord, nýbrž prostě a rychle zdvihne každý z nás zbraň, kterou nejbližše po ruce má, a tak dlouho bude se bit, až odpor a nenávisť budou v nás vystřídány citem milosrdenství s odraženým nepřitelem. r.

Nová soustava drobných peněz. Poslanecká sněmovna schválila již vládní návrh zákona o soustavě drobných peněz (tisk 1341 posl. sněmovny IV. vol. období, 7. zasedání), který zrušuje dřívější zákon z 9. června 1932 č. 94 Sb. z. a n., změněný a doplněný zák. 36/1937 Sb. z. a n. Zákon sám je nutno zahrnouti mezi úhradové osnovy, jimiž bude opatřeno krytí miměčrádného rozpočtu na r. 1938, případně úmor krátkodobého státního dluhu, neboť lze počítati s tím, že snížení nákladů na ražbu drobných peněz a zvýšení jich oběhu přinesou státní pokladně k jedné miliardě Kč. Drobné peníze také nebudou kryty zlatou úhradou Národní banky Československé. Zákon 94/32 Sb. z. a n. stanovil hranici oběhu drobných mincí na 1.200 milionů Kč, což odpovídalo asi průměru 80 Kč na jednoho obyvatele republiky. Osnova nestanoví pevnou mez, nýbrž předpisuje, že drobné mince i dosavadní drobné peníze papírové (10, 20, 50 Kč) vydávají se do oběhu nejvíce v částce 160 Kč na hlavu podle počtu obyvatelstva zjištěného posledním sčítáním lidu. Na paměť událostí významu celostátního mohou býti kromě toho raženy pamětní mince po 50 Kč a 20 Kč v jednotlivých případech nejvýše za 50 milionů. Jako hlavní odchylky od dnešního stavu vytyká důvodová zpráva kromě zmíněné nové úpravy kontingentu drobných, že mezi drobné mince vzhledem k obdobným poměrům v cizině se zařazuje padesátikoruna, že mince desetikorunová ze stříbra zůstává přechodně v oběhu, avšak napříště desetikoruny, stejně jako již pětikoruny (podle vyhlášky min. fin. 88/1938 Sb. z. a n.) budou raženy jen z niklu a konečně že se zrušuje mince po 25 haléřích, jež se nevžila. Soustavu našich drobných mincí budou tedy tvořiti:

- a) mince po 50 Kč a 20 Kč ze stříbra;
- b) mince po 10 Kč a 5 Kč z čistého niklu;
- c) mince po 1 Kč, 50 a 20 haléřích ze spěže (bronz) niklové;
- d) mince po 10 a 5 haléřích ze směsi mědi se zinkem.

Státní a jiné veřejné pokladny, jakož i Národní banka Československá, jsou povinny přijímati všechny drobné mince bez omezení.

Ve styku soukromém není nikdo povinen přijímati padesátikorun a dvacetikorun více než za 500 Kč, desetikorun a pětikorun více než za 250 Kč, korun více než za 50 Kč, padesátníků a dvacetníků více než za 25 Kč a desetníků a pětníků více než za 10 Kč.

Drobné peníze papírové 10 Kč, 20 Kč a dosavadní bankovky po 50 Kč zůstávají v oběhu, pokud nebudou vyměněny za mince. Dosavadní stříbrné mince po 10 Kč a 5 Kč i mince po 25 h zůstávají nadále zákonným platidlem; jich pozdější stažení z oběhu bude vyhlášeno ve Sbírce zákonů a nařízení a teprve po uplynutí lhůty nejméně jednoho roku přestanou pak býti zákonným platidlem.

Dr. J. Homolka.

Vilém Prokop šedesátníkem. Dne 1. června 1938 se dožívá šedesáti let generální prokurátor československé republiky Dr. Vilém Prokop. Rodák z Vestce u České Skalice je příkladem pilného a vynikajícího pracovníka, vyšlého ze starého selského rodu. Jíž za svých studiích, které konal na gymnasiu v Hradci Králové a na právnické fakultě české university Karlo-Ferdinandovy, vynikl všestranně a byl po několik let prefektem Strakovy akademie, což samo svědčí o jeho studijních úspěších. Od roku 1901 se věnoval službě soudní v Praze. Složiv v roce 1905 soudcovskou zkoušku s výtečným prospěchem byl jmenován soudním adjunktem a v této hodnosti byl v prosinci 1908 přidělen službou presidiu ministerské rady ve Vídni, kde pak konal až do dubna 1913 službu v tehdejší úřadě českého ministra — krajana Žáčka. Tam také byl jmenován

v roce 1911 okresním soudcem ad personam a v této hodnosti byl v dubnu 1913 přidělen službou sekretariátu nejvyššího soudu vídeňského, kde setrval až do převratu, byv mezitím v březnu 1918 jmenován radou zemského soudu. Po převratě přešel do služeb československého státu, byl jmenován prvním státním zástupcem a přidělen nově tvořené generální prokuratuře, na jejíž organizaci se zúčastnil velmi aktivně. V roce 1921 byl jmenován generálním advokátem, kterážto hodnost byla v roce 1929 změněna v hodnost náměstka generálního prokurátora. Po odchodu generálního prokurátora Dr. Růžičky do výslužby převzal od 14. května 1934 správu generální prokuratury, jejímž představeným v hodnosti generálního prokurátora byl jmenován dne 1. prosince 1934. Generální prokurátor Dr. Prokop je nejen vynikajícím odborníkem právnickým, ale také vynikajícím znalcem kulturní historie české. —kg.

Ze Sbírky zákonů a nařízení. Vyhláškou č. 69 byla uvedena v prozatímní platnost obchodní dohoda se Spojenými státy americkými, vyhláškou č. 80 pak obchodní dohoda s Liberií. Č. 90 je úmluva s Albánií o vydávání zločinců a o právní pomoci ve věcech trestních, č. 79 a 92 jsou opatření Národní banky o úpravě platebního styku s Rumunskem a s Tureckem. — Nař. č. 67 a 68 se týkají celních přírázek k celním sazbám na některé druhy obilí, na hovězí dobytek a čerstvé maso, nař. č. 70 upravuje vysvětlivky k celnímu sazebníku. — Pod čís. 83 je vyhlášeno vydání nových kolkových známek, platných výhradně od 1. října 1938, pod č. 89 vydání nových poštovních průvodek a pod č. 88 vydání nových (niklových) pětkorun). Č. 86 a 87 jsou vyhlášky o paušalisování daně z obrátu u drobných zemědělců. — Nař. č. 65 provádí zákon o kartelovém poplatku, nař. č. 71 a vyhláška č. 72 se týkají výroby mléka a výrobků z mléka. Zákon č. 76 upravuje nové poplatkový ekvivalent (v zemi České a Moravskoslezské s účinností od 1. ledna 1941, v zemi Slovenské a Podkarpatoruské se zpětnou účinností od 1. ledna 1938), zákon č. 77 stanoví povinnost ústavů, podniků a fondů a některých sociálních zařízení ukládati část prostředků ve státních půjčkách. Zákon č. 78 se týká odškodnění nemocí z povolání. Nař. č. 84 a 85 upravuje lékárnické sazby. Zákonem č. 91 byl zmocněn ministr financí převzít pro stát akcie Československé akciové platební společnosti Dunajské. — Pod č. 66 byla vyhlášena povinnost nejvyšších úředníků státní policie nositi úřední stejnokroj, pod č. 73 pak příslušnost katastrálních měřických úřadů. — Vyhláška č. 74 se týká přenesení koncese pro místní dráhu Hrušov—Slezská Ostrava. — Č. 82 je zákon o dopravních značkách pro silniční dopravu. — Zákon č. 75 doplňuje ustanovení o ochraně a obraně proti leteckým útokům (o úpravě nákladů, vzniklých obcím při provádění zákona). — Zákon č. 81 o zbraních a střelivu upravuje zcela nově tuto materii a zrušuje s účinností ode dne, který bude stanoven vládním nařízením, staré předpisy dosud platné (z roku 1852). —ý.

Dr. Augustin Popelka zemřel. Dne 22. května 1938 zemřel v Brně Dr. Augustin Popelka, první prezident nejvyššího soudu ve výslužbě. Zesnulý náležel k vynikajícím českým úředníkům vídeňským, kteří po převratu přešli do služeb československé republiky a pomáhali budovati nové centrální úřady na základě svých zkušeností. Dr. Popelka se narodil 25. dubna 1854 v Brně. Zde také začal svou právnickou dráhu u finanční prokuratury. V roce 1884 si otevřel samostatnou advokátní kancelář a stal se pak vynikajícím a vyhledávaným právním zástupcem. V roce 1898 byl zvolen za člena státního soudního dvora a v roce 1899 byl povolán k nejvyššímu správnímu soudu ve Vídni, kde působil až do převratu, a to od roku 1912 v hodnosti senátního presidenta. Po převratě byl jmenován prvním presidentem nově tvořeného československého nejvyššího soudu. Tento úřad zastával s přerušením v letech 1920—21, kdy byl ministrem spravedlnosti v úřednické vládě Černého, až do svého odchodu

do výslužby v roce 1930. Dr. Popelka byl hlavně vynikajícím praktikem. Jeho literární působení spočívalo v době nejvyššího vypětí jeho činnosti hlavně ve vydávání Sbírký nálezů nejvyššího správního soudu vídeňského, kterou redigoval v letech 1910 až 1918. Z pozdějších prací dlužno zaznamenati jeho Apologii československého práva jazykového a heslo Nejvyšší soud ve Slovníku veřejného práva československého. —kg.

Zákon o zbraních a střelivu vyšel s datem 8. dubna 1938 jako číslo 81 letošního ročníku Sbírký zákonů a nařízení. O jeho osnově bylo v tomto časopise referováno (str. 221 d.). Opakujeme, že nejvýznamnější novinkou proti dosavadnímu stavu je, že povolení je třeba k držení *jakékoli* střelné zbraně a střeliva bez ohledu na její délku. Povolení dává okresní úřad na 5 let. Soudně trestná jsou jen porušení předpisů daných pro zbraně *zvláště* nebezpečné (§ 3), to jest zbraně vojenské, zákeřné, pozmeněné a výbušné přístroje. Ostatní poklesky trestají úřady správní, leda že se sbíhají činy, jež přísluší do trestní pravomoci soudů. — Zákon nenabyl dosud účinnosti. Nabude jí až dnem, který stanoví vláda nařízením, při čemž však již před tímto datem lze provésti opatření, potřebná k včasnému jeho provedení. Kert.

Z celého světa právníkého a hospodářského. Anglie: Kancléř pokladu ohlásil v rozpočtové řeči zvýšení důchodové daně a některých spotřebních daní (na čaj, benzin a těžké oleje). — Anglie uzavřela novou dohodu s Irskem. — Vláda vypracovala pětiletý hospodářský plán k odstranění nezaměstnanosti; zvláštní pozornost bude věnována obrannému průmyslu. — Francie: Francouzská banka snížila diskont z 3% na 2.5%. — Vláda vydala na základě zmocňovacího zákona větší počet dekretů, jež mají za účel zejména zlepšiti hospodářskou situaci země; těmito dekrety byly sníženy některé daně, zatěžující výrobu, usnadněn byl úvěr menším podnikům a byla učiněna opatření k povznesení cizineckého ruchu. — Japonsko: Japonsko uzavřelo dohodu s Anglií o vybírání cel v čínských přístavech. — Litva: Nová ústava, odpovídající zásadám totalitního státu, nabyla platnosti. — Maďarsko: Poslanecká sněmovna projednává návrh zákona o pětiletém investičním plánu; značná část investic má býti kryta dávkou z majetku. — Německo: Říšský pověřenec pro čtyřletý hospodářský plán vydal nařízení o povinném hlášení a záboru židovského jmění v Německu. — Uzákoněna byla říšská daň z úniku (Reichsfluchtsteuer); jde o daň, typickou pro berní systém středověkých států (arrha) a absolutistických států novověku (odchodné—Abgangsgeld) — zde byla ekvivalentem dědických dávek, o něž stát přišel tím, že se jeho poddaný odstěhoval do ciziny a vzal s sebou svůj majetek. — Platnost říšskoněmeckého zákona z r. 1933 o příročí byla rozšířena na Rakousko. — Norsko: Norský stát uzavřel 3%ní zápůjčku ve výši 46.5 mil. švýc. franků u konsorcia švýcarských bank. — Švýcarsko: Vypracována byla osnova zákona o opatrování práce státem a o posílení obranné moci jakož i o výstavbě železniční a silniční sítě. Jde z velké části o přípravu hospodářské obrany, zejména o nákup zásob potravin a pohonných látek. Úhrada na tyto výdaje má býti opatřena pokladničními bony. — Sněmovna projednává finanční reformu; podstatným jejím ustanovením jest omezování práva parlamentu na povolování výdajů. — U. S. A.: V poselství ke kongresu doporučil spolkový prezident zdanění bonů a platů státních zaměstnanců; v zákonodárném shromáždění se dále projednává finanční osnova, která značně byla změněna. Jde zejména o úpravu výdělkové daně, pak daně z kapitálových a z nevyplacených zisků. KČ

Jubiläum Matice slovenskej. V lete tohoto roku, 4. augusta bude tomu 75 rokov, čo sa konalo v Turč. Sv. Martine za veľkej účasti prvé valné zhromaždenie r. 1862 založenej Matice slovenskej.

Matica slovenská vybrala si za úkol »vydávať a rozširovať slovenské knihy a umelecké výtvyry, poriadat rozhovory v predmetoch vzdelávateľ-

ných, zakládat sbierky literárne, umelecké, vedecké, prírodopisné a starožitnícké, ako i podporovať národných učencov a umelcov a vypisovať odmeny a ceny za vedecké a umelecké diela«. Členom Matice slovenskej bol aj cisár František Jozef I., ktorý daroval na ciele Matice 1.000 zlatých.

Pri založení a voľbách do Matice slovenskej spojili sa k národnej práci slovenské katolíci s evanjelikmi: prvým predsedom bol zvolený katolícky biskup Štefan Moyses, podpredsedom sa stal evanjelický biskup Dr. Karol Kuzmány.

Matica slovenská od počiatku svojho založenia vyvíjala bohatú činnosť. Sľubný začiatok oprávňoval k veľkým nádejam, tieto však boli bohužiaľ veľmi skoro sklamané. Matica vydávala cenné a dôležité spisy, hlavne historické a národopisné. Náhle však bola Matica slovenská r. 1875 uhorským ministerstvom vnútra zrušená, jej sbierky zavreté, peniaze skonfiškované do štátnej pokladnice, do matičnej budovy bol usídlený okresný súd a dozor nad všetkým bol sverený vládnemu komisárovi. Za dôvod mimo iné bolo uvedené, že vraj »tento spolok od svojho trvania nič iného nerobil, než snažil sa slúžiť istému smeru, a to politickému, ktorý je po celom svete známy ako smer panslávsky«.

Po oslobodení Slovenska zpod maďarského jarma bola Matica slovenská pod protektorátom prezidenta Masaryka slávnostne znovu otvorená r. 1919, od ktorej doby vyvíja bohatú činnosť na širokom národnom, kultúrnom a vedeckom základe.

a. b.

In margine. Urputný boj vzplanul o Kč. Sice nikoliv o Kč jako jednotku měnovou, ale o její označení. V Děčíně totiž jistý německý obchodník označil zboží ve svém výkladě jen »K« a okresní úřad uložil mu pokutu Kč 200. Obchodník se odvolal, protože podle jeho mínění patrně šlo o zásadní věc, k Nejvyššímu správnímu soudu a ten dal za pravdu okresnímu úřadu, nikoliv obchodníku. Obchodníka »krutě« postiženého se ujal v Prager Jur. Zeitschrift prof. Rauchberg a tomu zase za NSS. odpovídá teď formou nejvyšší odbornou a klidnou pres. Koschin v Právniku. I když ponecháme stranou, že asi tento obchodník označoval naši Kč úmyslně jen »K«, protože jinak by to nebyl hnal až k NSS., dále že pokuta Kč 200 není tak strašlivá, aby se pro ni musilo až k NSS., a konečně, že věc je nálezem NSS. rozhodnuta, zajímá nás stanovisko Rauchbergovo. Mezi jiným totiž uvádí, že zák. č. 187/19 nezakazuje pojménovávatí měnovou jednotku jinak, než je stanoveno v jeho § 5 a že sankce by byla také neproveditelná, poněvadž prý nelze kontrolovatí veškeren styk. Ve skutečnosti se prý také v denní mluvě užívá napořád označení jen »koruna« bez přídomku československá a je-li prý užívání tohoto přídomku nařizeno v písmu, musilo by býti i ve slově, ale pak by prý většina čs. občanů musila býti zavřena (!). Ta argumentace zasluhuje za zaznamenání, nikoliv za vzor. Nechtějme býti krutí a odkázat obhájce děčínského obchodníka, aby se podíval na osud rakouského šilinku a také nedělejme zlých poznámek, že patrně neví, že většina opravdových čs. občanů vžila si označení Kč zcela lidově na »ká-če«, ale za to si povšimněme, jaké nepatrnosti se využívá, aby se demonstroval domnělý útlík. Ovšem vývody Prag. Jur. Zt. se čtou v sousedství, odborné vývody senátního prezidenta NSS. zůstanou utajeny v Právniku.

xyz.

Trh práce na Moravě v r. 1937. Právě vyšlá Výroční zpráva zemského ústavu práce v Brně podává velmi zajímavý a úplný doklad o vývoji trhu práce na Moravě. Fakta a data v ní uvedená jednak potvrzují zkušenosti o vývoji nezaměstnanosti z celé republiky, jednak výstižně osvětlují zvláštní hospodářské podmínky Moravy. Data z r. 1937 vystihují prudký sestup počtu nezaměstnaných pod úroveň r. 1931. Příčiny tohoto sestupu jsou jednak silné oživení stavebního ruchu a rozsáhlé investiční práce podnikané hlavně v zájmu obrany státu. Charakteristickým znakem vývoje trhu práce na Moravě v r. 1937 je i silné sezonní kolísání zvláště

v dřevoprůmyslu a v průmyslu textilním. Speciálním zjevem moravským pozorovatelným z této právy je blahodárny vliv, který vykonává zvláště v okresích se silným populačním přírůstkem opatrování práce pro sezonní zemědělské dělnictvo.

Přehled o stavu nezaměstnanosti je seřazen podle pracovních odvětví, podle nichž také Státní úřad statistický zjišťuje počet nezaměstnaných. Na prvním místě je to zemědělství, kde byla v roce 1937 značná poptávka po pracovních silách, takže 11.437 ucházejících o práci jí velmi snadno našlo a v září činil počet nezaměstnaných pouze 157.000. Nedostatek pracovních sil byl patrný hlavně v průmyslových okresích a kolem velkých měst, kde panoval čilý stavební ruch. Svobodná čeleď a sezonní dělnictvo musilo býti opatrováno ze Slovenska, aby byla uspokojena poptávka. Kromě toho bylo zdejším dělnictvu ze Slováků, z Valašska a z Hlučínska zprostředkováno sezonní zaměstnání v Německu a v Rakousku. Stejně jako v zemědělství tak i v lesnictví bylo nutno opatření dělnictvo z Podkarpatské Rusi, aby byla uspokojena poptávka.

Velmi slibný byl vývoj zaměstnanosti v hornictví, kde počet nezaměstnaných v únoru 1937 (2693) klesl na třetinu proti roku 1936 a dosáhl nejnižšího stavu v říjnu, kdy činil jen 538 osob. Všechny jámy pracovaly po celý týden a počet osazenstva se přibíráním horníků neustále zvětšoval. Po prvé po dlouhé době našlo 536 našich horníků zaměstnání v cizině a to v Belgii, kde jim byla opatřena pracovní příležitost veřejnými zprostředkovatelkami práce.

Na zaměstnanost v kamenném průmyslu měly dobrý vliv rozsáhlé investiční práce a pak export našeho kamene, který přispěl k zlepšení zaměstnanosti zejména na Frývaldovsku. Ale i kamenolomy na Vyškovsku, Dačicku a Bruntálsku byly dobře zaměstnány, takže nejnižší počet nezaměstnaných dosažený v září je pouze pětina počtu stejné doby v r. 1936. Čilý stavební ruch zlepšil silně zaměstnanost i v cihlářství, ve vápenkách, v cementárnách a v šamotových továrnách.

Sklářský průmysl, který byl vedle textilu nejoblavějším místem našeho pracovního trhu, zaměstnával téměř všechno svoje dělnictvo. Počet sklářů dosud nezaměstnaných klesl proti r. 1936 téměř na polovici (roční průměr 1099 proti 1958 v r. 1936). Nejnižšího stavu bylo dosaženo v říjnu kdy počet nezaměstnaných činil jen 610 osob.

Největší podíl na všeobecném hospodářském zlepšení má kovoprůmysl a výroba strojů, kde se po celý rok projevoval nedostatek kvalifikovaných dělníků. Koncem září bylo v záznamu jen 2952 ucházejících o práci proti 15474 z minulého roku a to se jednalo většinou o síly méně kvalifikované. Kovodělné závody na Ostravsku přijímaly dělnictvo po celý rok, stejně železářny a továrny na hospodářské stroje byly velmi uspokojivě zaměstnány. V dřevoprůmyslu se projevovaly velmi značně sezonní výkyvy. Zlepšování, které z jara započalo, ku konci roku ochabovalo a hlavně továrny na ohýbaný nábytek neudržovaly plnou zaměstnanost. Nejnižšího stavu nezaměstnanosti bylo dosaženo v srpnu, kdy počet ucházejících činil 4177 proti 7273 v r. 1936.

V textilním průmyslu byl vývoj různý dle odvětví. Hedvábnický průmysl na Šumpersku pracoval s plným stavem dělnictva na dvě směny. Přádělny a tkalcovny na Brněnsku byly rovněž uspokojivě zaměstnány. Nejnižší počet nezaměstnaných byl koncem srpna a sice 8555 osob. Stejný vývoj byl i v průmyslu oděvnickém soustředěném na Boskovicku a na Prostějovsku.

Potravinářský průmysl zaměstnal dělnictvo tak, že počet nezaměstnaných proti r. 1936 klesl v něm na polovinu. Zvláště továrny na konzervy jak zeleninové tak masové vykazovaly značnou zaměstnanost.

Velmi uspokojivý vývoj zaměstnanosti vykazují stavební živnosti, kde koncem srpna bylo pouze 3101 osob bez zaměstnání proti 13947 v roce

1936. Místně se projevil nedostatek kvalifikovaných stavebních dělníků. Čilý stavební ruch měl blahodárný vliv i na nezaměstnanost nekvalifikovaného dělnictva, které je jedním z nejtěživějších problémů našeho pracovního trhu. V lednu r. 1937 bylo přihlášeno 70.000 nekvalifikovaných uchazečů o práci tedy celá polovina všech nezaměstnaných na Moravě. Nejnižšího stavu bylo dosaženo v září a to 12457 osob tedy třetina dělnictva tehdy nezaměstnaného. Obraz trhu práce seřazený podle okresů, ukazuje, že jak na stoupání tak na klesání jsou zúčastněny stejně české jako německé okresy. Ukazuje, že stoupání zaměstnanosti se projevuje i v oborech které se zbrojením nesouvisejí jako na př. potravinářský průmysl. Vyličený vývoj trhu práce staví však celý národ před problém jak dosažený stupeň zaměstnanosti udržet a zvýšit a jak zabránit národní katastrofě, jejíž tíhu v krisových letech bylo až příliš mnoho cítit.

Dr. Jos. Sommr.

Rozhlas a gramofonová deska. Vývoj a přítomný stav této zajímavé otázky líčí v takto nadepsaném článku Dr. Herbert Schenk, vedoucí právního oddělení říšskoněmecké rozhlasové společnosti v 5. čísle pololetní revue Radiodiffusion, vydávané Mezinárodní rozhlasovou unií v Ženevě. Z počátku gramofonový průmysl podporoval rozhlas, jelikož pokládal vysílání desky rozhlasem za nejlepší bezplatnou propagaci. Teprve v letech krise, kdy odbyl desek silně poklesl, hleděl průmysl najít nový zdroj příjmů a započal válku s rozhlasem. V r. 1931 dochází k tomu, že (v ČSR., Francii a Německu) někteří výrobci gramofonových desek zakazují rozhlasu, aby nadále vysílal gramofonové desky jejich výroby. Rozhlasové společnosti hájily sice názor, že jsou oprávněny vysílati desky, jež nabyly koupí i bez svolení výrobce, ale přestaly samy vysílati desky těch výrobců, kteří si toho nepřáli. Zanedlouho přišli tito výrobci opět k poznání, že jejich zájmům bylo by na prospěch, kdyby jejich desky byly hrány v rozhlasu a sami se zavázali, že dají své desky zdarma k dispozici pro rozhlasové vysílání.

Když však v roce 1933 příjmy gramofonového průmyslu dále klesaly, došlo k jeho semknutí vytvořením mezinárodní federace gramofonového průmyslu (Fédération internationale de l'Industrie phonographique), a na kongresu v Římě bylo usneseno získati nové prameny příjmové z rozhlasu a filmu prosazením zvláštního práva výrobce na gramofonové desce, rozdílného od práva autorova a práva výkonného umělce a zjednatí desce právní ochranu v rámci mezinárodních smluv.

Provádějice usnesení římského kongresu, obrátili se v četných státech výrobci na rozhlas s přemrštěnými požadavky, a když byli odmítnuti, vyvolali řadu sporů proti rozhlasovým společnostem.

První soudní spor projednán byl v Dánsku v r. 1934 a skončil příznivě pro žalobce, naproti tomu v Maďarsku byl zákaz daný rozhlasu vysílati gramofonové desky uznán za bezúčinný. Rovněž ve Švýcarsku a na konec i v Německu říšský soud v Lipsku odchýlil se od opačného názoru obou nižších soudů, vyhověl žalobě a tak se rozhlas musel zavázati výrobcům k placení určité úplaty za každou vysílanou desku. — Jazyček na váze sklonil se ve prospěch gramofonové industrie; je zajímavo, že v Itálii před nedávem byl vydán dokonce zákon, čínící vysílání rozhlasem závislým na souhlasu výrobce. Naproti tomu autorský zákon bývalého Rakouska z r. 1936 stál na stanovisku opačném. V Československu dosud tato otázka pořadem práva řešena nebyla. Dr. Schenk v závěru dovozuje, že stanovisko, do kterého vycházely soudy, že totiž rozhlasové vysílání desek škodilo rozhlasovým společnostem, je mylné a že vysíláním představuje naopak pro ně jedinečnou reklamu svého druhu. Vynález rozhlasu postavil sice gramofonový průmysl před novou situací, je však nepravděpodobné tvrditi, že by gramofonový průmysl byl v příznivější situaci, kdyby rozhlas byl gramofonové desky vůbec nevysílal.

Kromě tohoto zajímavého článku obsahuje toto číslo časopisu ještě jeden právnícký příspěvek, a to pojednání o problémech autorského práva v rozhlasu podle práva Spojených států severoamerických od A. L. Ashby-ho a R. P. Myerse.
Dr. Homolka.

Mezinárodní úprava rozhlasových otázek technických. Světová konference radiokomunikační se konala v Kairu od 1. února do 8. dubna 1938. Úkolem těchto konferencí, konaných vždy jednou za 5 roků, jest úprava mezinárodních technických otázek všech odvětví radiotechnických, mezi které patří i rozhlas. Jednání na konferenci je v rukou zástupců státních správ, z nichž každý musí s hlediska svého státu zastupovat všechny domácí složky radiokomunikační, mající často zájmy protichůdné. Výsledek několikátýdenních obtížných jednání musí tedy nutně znamenat kompromis; a právě rozhlas nemůže se tentokrát pochlubit valnými úspěchy, ačkoli jeho zájmy byly na konferenci podporovány zvláštní delegací Mezinárodní Unie rozhlasové.

Rozhlasu šlo hlavně o to, aby získal nová pásma pro stále rostoucí počet vysílaček, a to jak v pásmu vln dlouhých a středních, tak hlavně také v pásmu vln krátkých, kterých se v poslední době užívá měrou stále hojnější pro jejich snadné šíření do krajín zámořských. Tyto snahy se podařilo uspokojiti jen částečně, jednak přidělením několika nových vln, jednak stanovením různých vhodných technických dispozic, které umožňují dokonale využití všech vln daných rozhlasu k dispozici.

Detailní rozdělení rozhlasových vlnových pásem se ponechává — jako obvykle — konferenci evropských poštovních správ, která bude svolána švýcarskou vládou nejpозději 1. února 1939; návrh nového vlnového plánu vypracuje opět Mezinárodní Unie rozhlasová, která jest od roku 1929 oficielním expertem států ve všech technických rozhlasových otázkách. Nové rozdělení rozhlasových vln vstoupí pak v platnost pravděpodobně v září 1939. Pokud jde o vlny krátké v pásmu 12 m až 50 m, které svou povahou (dosah na vzdálenosti několika tisíců km!) vynucují si už dnes úpravu širší než jen evropskou, vyslovila se závěrečná plenární schůze kairské Konference pro svolání zvláštní konference světové jen pro řešení tohoto problému; k tomu ovšem dojde teprve po delších pokusech a měřeních, při kterých bude opět Mezinárodní Unie rozhlasová mítí nejdůležitější úlohu.

Na konferenci v Kairu byla stanovena nová definice rozhlasu (service de radiodiffusion), která zahrnuje rozhlas zvukový (service radiophonique, service effectuant la diffusion d'émissions pour l'audition à distance de la parole et de la musique) i rozhlas obrazový, čili televizi (service de télévision, service effectuant la diffusion d'émissions pour la vision à distance d'objets fixes ou en mouvement).
Dr. Morávek.

V debatách mezinárodních otázkách, jež pořádá brněnské Vysoké školské sdružení pro Společnost Národů za předsednictví doc. Dra K. Gerlicha, pojednal dne 4. května. JUC. F. Beran o konci samostatnosti Rakouska a jeho vlivu na mezinárodní situaci. Ve svém referátu vyličil politický vývoj poválečného Rakouska a vysvětlil některé události pod dojmem následujícího obsazení Německem. Na úvahu o dnešních poměrech v Rakousku i na jeho změněnou pozici v mezinárodním světě navázala debata, jež se soustředila zejména na otázku, jaký vliv a jaký význam měl a má anšlus vůči státům v Podunají. — Zdá se, že myšlenka debat o mezinárodních otázkách se velmi dobře ujala mezi naším studentstvem, což také potvrzuje uznání, jehož se dostalo činnosti našeho Sdružení na nedávném sjezdu jednotlivých Sdružení v Praze. Proto bylo rozhodnuto, že po zakončení tohoto období posledním referátem o ose Berlín—Řím a o politice N. Chamberlaina, budou po prázdninách zahájeny další pravidelné debaty.
D. J.

Mezinárodní hotelová aliance konala svůj VII. valný sjezd letos koncem dubna v Baden-Badenu. Aliance sdružuje nyní 27 států, československým členem je Svaz hoteliérů v Praze. Kongres měl asi 300 účastníků a jednal jednak ve vóbrech, jednak v plenu. Kromě četných otázek hospodářské povahy a odborného rázu provozního, měl na pořadu z podnětu Francie otázky sociální a z pracovního práva. Ve Francii si podnikání jen velmi zvolna zvyká na sociální zákony, které již u nás dávno jsou v účinnosti, zaměstnanecké složky opět se domáhají práv s daleko větší neústupností a nekompromisností, než jakou u nás vytvořil vývoj. Čistě právníckou otázkou jednání byl návrh mezinárodně použitelné osnovy zákona o povinném ručení hoteliérů za věci hostů. O osnově jedná se již řadu let a návrhy byly pracovány v dorozumění s Mezinárodním ústavem pro soukromé právo v Římě. Přes to se dosud nepodařilo docílití návrhu, který by došel souhlasu u všech zúčastněných států. Na kongresu přednesl nový návrh francouzský advokát A. Lacan, avšak ani tentokrát s ním nepochodil. Při rozpravě se ukázalo, že mnohé státy nové úpravy nepotřebují, protože jejich platné zákonodárství je pro hoteliery příznivější než kompromisní návrh mezinárodní. Nynější návrh určuje ručení hoteliérovou částkou 750 zlatých franků, naproti tomu ve Švýcarsku nový zákon určuje je výši 1.000 švýc. franků. — Československo je ze států, kde platná úprava je výhodnější (§ 970 o. z. stanoví ručení do výše 1.000 Kč). Trochu právníckého rázu měla také jednání o revisi Mezinárodního hotelového řádu. Protože však tento hotelový řád má význam pouze pro velké podniky, je jeho užití v Československu zatím značně omezené. Ustanovuje podrobnosti hotelové nájemní smlouvy mezi hostem a podnikatelem a v ostatním obsahuje v hrubých rysech domácí hotelový řád. Dále kongres projednal význačnou dohodu mezi Asociací světových cestovních kanceláří a Mezinárodní hotelovou aliancí a zabýval se otázkou postupného poskytování letních školních prázdnin. Zvětšuje se počet zemí, kde se i nižšímu zaměstnanectvu dává hromadná placená dovolená. Tito potom všichni jedou na zotavenou v době, kdy mají i jejich děti volno. Tak vznikají náhlé návaly v rekreačních střediskách a v ostatní části letního údobí jsou zase tato místa obsazena jen slabě. Hoteliéři hledají odpomoc v návrhu, aby školní prázdniny se udělovaly postupně, par roullement, buď podle správních oblastí, provincií, zemí nebo podle typu škol. — Německá vládní místa věnovala kongresu, na němž novým předsedou Aliance po odstoupjícím Siru H. Towlem z Londýna byl zvolen německý delegát F. Gabler z Heidelbergu, velkou pozornost a jako zástupce vlády vyslala říšského ministra H. Essera, který je i říšským přednostou svazu pro péči o cestovní ruch. Československo bylo zastoupeno početnou delegací, kterou vedl pražský hoteliér J. Holub.

Z České společnosti národohospodářské. Podle vžitě tradice této organizace přednesl doc. Dr. Ing. Král na valné schůzi, která uzavírá období 1937—38 přehled současné hospodářské situace, v němž konstatoval značné zhoršení proti loňskému roku. Nejhůře jsou postiženy Spcjené státy, zatím co v Evropě se daří lépe. Výrobní indexy však selhávají, neboť neukazují jen konjunkturní aktivitu, nýbrž i mimořádný vliv zbrojení. Vývoj světového hospodářství nemá příznivých konjunkturních výhledů, neboť jeho směr je určován výší soukromých investic, které jsou vlivem nejistých politických poměrů na velmi nízké úrovni a o dalším důležitém faktoru, o světovém obchodě si nečiní také nikdo ilusí. Jediná vzpruha, která působí, je zbrojení. Naděje na zlepšení není, neboť politické napětí se stupňuje a práce surovinové komise Společnosti národů stejně jako anketa Van Zeelandova jsou bez výsledků.

Velká změna nastala také v naší situaci. Stali jsme se enklavou ve Střední Evropě, která dnes už existuje jen jako geografický pojem, nikoliv také hospodářský. Majice za souseda mocný útvar řízený jednotnou cílevědomou politikou, musíme také svou politiku doplniti a zharmoniso-

vat s realitou. Nikdy jsme neznali snadný národní důchod bez práce. Čím více se vzdalují naše trhy, tím více jest zapotřebí **důmyslu**, práce a šetrnosti. Nadešla nám doba přizpůsobovacího procesu, který bude žádat nové a namáhavější tvořivé práce. K té je třeba vychovat a vzdělat pracovníky, o něž není nouze. Je třeba podporovat hospodářské studium a to jak teoretické tak praktické. Stát na to nestačí. Musí přispět podnikavá hospodářství sama.

Česká společnost národohospodářská chce vyplňovati i v nové situaci místo vymezené jí jejím jménem. Činnost, kterou vykazuje za poslední správné období opravňuje k dobrým nadějím. Společnost šířila hospodářskou nauku přednáškami zdejších i cizích autorit a publicistikou týkající se hospodářských aktualit i hospodářských děl cizích. Snaží se také vytvořiti středisko hospodářských činitelů z oboru teorie i praxe, které by umožnilo spolupráci s jinými útvary vědeckými a odbornými doma i v cizině. Vzhledem k této záslužné činnosti je velmi potěšitelný vzrůst společnosti, která má kromě ústředí čilé odbory v Bratislavě, Brně, Českých Budějovicích, Hradci Králové, Moravské Ostravě a Plzni. Počet členů stoupl na 1588, z čehož připadá na ústředí 1002 a na odbory 586 členů. Ústředí i odbory konají většinou již pravidelné přednáškové večery, na nichž přednášejí nejpovolanejší odborníci na náměty obecné i speciální, teoretické i praktické. Většinu přednášek vydává společnost tiskem. Letos jich vyšlo 21, takže počet svazků Sbírkky přednášek dostopul pozoruhodného čísla 247. Přednášky jsou rázu vědeckého i popularizačního a tvoří svou cenou, rozsahem i obsahem takřka nejlepší a nejpřístupnější pramen národohospodářského vzdělání a vědění. Mají oproti jiné literatuře velké přednosti ve své stručnosti, přehlednosti a srozumitelnosti. Jejich témata jsou vesměs velmi aktuální a jejich výběr je tak pestrý, že jsou hotovým zrcadlem období, v němž jsou vydány.

Dr. F. Stránecký.

L i t e r a t u r a .

JUDr. Adolf Procházka: Tvorba práva a jeho nalézání. Vyšlo ve Sbírce spisů právnických a národohospodářských v prosinci 1937. Nakl. »Orbis«. Cena 30 Kč. Stran 154 i. 8°.

Autor vykládá aplikaci práva jako kombinaci volné a poznávací činnosti delegovaných normotvůrců. Mnohostupňovitá výstavba právního řádu rozvíjí se pak nejenom normotvorbou těchto orgánů, tedy záměrnými jejich projevy volními o tom, že něco má býti, nýbrž i t. zv. automatickou normotvorbou (vznikem norem bez projevu vůle), na př. při závazcích mimokontraktních. Proti normativní teorii, vedoucí ostrou hranici mezi poznáním práva (jež jediné jest předmětem právní vědy) a normotvorbou či aplikací práva, (která vzhledem k funkci vůle jest pojmem noetický metanormativním), zdůrazňuje autor, že v delegované normotvorbě, na př. v soudnictví dochází před vydáním rozsudku k poznávání dosavadního stavu právního, tedy k nalézání předrozsudčně normy. Široce založené odůvodnění této tése jest zahájeno rozbohem pojmu normy na základních teorie normativní. Domysliv do důsledků dualismus přírody a normy, vyvozuje autor, že norma jest »to, co býti má«, tedy povinnost, nikoliv slovní výraz, ani úsudek, či projev vůle, a nemůžeme jí proto převést na kausální existenci. Projevy vůle zákonodárce, úřadů, smluvní strany jsou částmi empirického světa kausálního a tedy pouhými skutkovými podstatami, podmiňujícími vznik normy. Nejsou ostatně podmínkou nezbytnou, neboť norma může vzniknouti i bez projevu vůle skutečností jinakými (deliktem či ryze mechanickým dějem, na př. příhodou v dopravě). V polemice proti odlišným názorům stoupenců normativní školy a tradiční vědy právní, kteří mají představu normy spojenou s psychickou